

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Interesna skupina delojemalcev

Številka: 412-01-4/2020/15 EPA 1397-VIII
Ljubljana, 24. 2. 2021

Interesna skupina delojemalcev je na 40. redni seji 24. 2. 2021, na podlagi 16. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20), sprejela naslednje

STALIŠČE

k Predlogu mnenja k Dopolnjenemu predlogu zakona o nacionalnem demografskem skladu (ZNDS) - druga obravnava

Interesna skupina delojemalcev se je v okviru obravnave Predloga mnenja Državnega sveta k Dopolnjenemu predlogu zakona o nacionalnem demografskem skladu (ZNDS) - druga obravnava, EPA 1397-VIII, seznanila z vsebino dopolnjenega predloga zakona.

Interesna skupina delojemalcev opozarja, da je bil Predlog zakona o nacionalnem demografskem skladu, EPA 1397-VIII, v zakonodajni postopek poslan v nasprotju s pravili Ekonomsko-socialnega sveta. Predlog zakona pred obravnavo na Vladi Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada) ni bil predmet usklajevanja s socialnimi partnerji in ni bil predmet javne razprave skladno z Resolucijo o normativni dejavnosti. Naknadno, po vložitvi v zakonodajno proceduro, se je Ekonomsko-socialni svet sicer seznanil s predlogom zakona in z namenom usklajevanja o njegovi vsebini ustanovil tudi pogajalsko skupino, na kateri pa se je izkazalo, da Vlada oziroma njihovi predstavniki na Ministrstvu za finance niso pripravljeni na nikakršne spremembe temeljnih konceptualnih rešitev predloga zakona, ki so za delojemalsko stran nesprejemljive.

Člani interesne skupine sicer podpirajo ustanovitev nacionalnega demografskega sklada (v nadaljevanju NDS), vendar takšnega, ki bi dolgoročno razbremenil javno pokojninsko blagajno. Ta naj bi bila, glede na projekcije čez nekaj deset let, pod velikim pritiskom, izdatki za pokojnine in tudi za starajočo družbo pa naj bi tudi po opozorilih mednarodnih organizacij in Evropske komisije za Slovenijo predstavljali enega od največjih izzivov v prihodnje. Prav zaradi tega je ob sprejemanju Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) leta 2012 delojemalska stran predlagala in podprla vključitev demografskega rezervnega sklada v besedilo zakona, pri čemer naj bi omenjeni demografski rezervni sklad predstavljal enega od

virov za financiranje pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Člani Interesne skupine delojemalcev menijo, da je demografski sklad nujen, a je treba z zakonom jasno opredeliti njegovo funkcijo, ki bi morala biti v dolgoročnem zagotavljanju dodatnih sredstev za financiranje javne pokojninske blagajne, prav tako njegov način delovanja, financiranja oziroma upravljanja s sredstvi ipd.

Po prepričanju članov Interesne skupine delojemalcev je Predlog zakona o nacionalnem demografskem skladu skrajno problematičen prav v ključnih točkah, in sicer:

- 1) Predlog zakona predvideva uporabo sredstev demografskega sklada tudi za tekočo porabo, za akumulacijo pa zgolj del sredstev. Tudi glede slednjega je mogoče odstopanje, zato po mnenju članov interesne skupine predlagana ureditev ne bo zagotavljala stabilnosti pokojninskega sistema, ki se bo pred največjimi preizkušnjami znašel čez 15 do 20 let.
- 2) Predlog zakona ne predvideva nobenih novih virov sredstev za demografski sklad, ki bi poleg kapitalskih naložb povečevala sredstva sklada in mu na dolgi rok zagotavljala zadostne vire za sofinanciranje izdatkov za pokojnine.
- 3) Predlog zakona predvideva izdatke za namene, ki po mnenju članov interesne skupine niso naloga demografskega sklada in so poleg tega tudi popolnoma nedefinirani. Menijo, da izdatki za financiranje ukrepov družinske politike ne sodijo med izdatke, ki naj bi jih pokrival demografski sklad, temveč gre za izdatke za vodenje družinske politike, ki jih mora zagotavljati proračun. Enako velja za izdatke za dolgotrajno oskrbo, katere vsebino (pravice, izvajalce ter izvajanje) in financiranje je treba urediti s posebnim zakonom in vzpostavitev zavarovanja za dolgotrajno oskrbo.
- 4) Predlog zakona vse premoženje države koncentrira na enem mestu, kar je problematično tako z vidika upravljanja kot tudi z vidika smiselnosti in ustreznosti prenašanja določenih kapitalskih naložb v demografski sklad glede na namen, zaradi katerega se ustanavlja (zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema).
- 5) Z zadnjimi dopolnitvami, vnesenimi v predlog zakona tik pred njegovo vložitev v zakonodajno proceduro, je bilo k NDS pripojeno tudi premoženje KAD, vključno z Modro zavarovalnico. V upravljanje in razpolaganje države (in politike) s tem prehajajo zasebni prihranki posameznikov, zbranih na svojih računih iz naslova dodatnega pokojninskega zavarovanja. Takšne rešitve so ustavno sporne in povsem nerazumljive.
- 6) Predlog zakona vse vzvode za upravljanje in nadzor daje v roke političnim strankam in Vladi ter ne zagotavlja vključenosti predstavnikov aktivne populacije, za katere socialno varnost v času starosti naj bi bil namenjen demografski sklad, predstavnikom upokojujencem in mladih pa namenja obrobno vlogo (2 od 11 glasov).

V lastništvo sklada se za namen financiranja pokojnin in vsega ostalega prenašajo tudi naložbe, katerih osnovni namen ni ustvarjanje dobička, ampak zagotavljanje gospodarskih javnih služb ali pa imajo drug poseben namen (Slovenske železnice, Pošta Slovenije, Elektro Ljubljana, Elektro Gorenjske, Elektro Maribor in Elektro Primorske ...). Osrednji cilj upravljanja naložb NDS (kot to navaja predlog zakona), vključno s temi naložbami, je zagotavljanje sredstev za pokojninsko blagajno. Z vidika NDS bo pri upravljanju teh naložb v ospredju čim višja donosnost in izplačevanje čim višjega dobička, kakovost in dostopnost storitev prebivalstvu pa bo

drugotnega pomena. Soočeni bomo z višjimi izplačili dobičkov v obliki dividend in bistveno nižjimi investicijami, kar bo vodilo v slabšo kakovost storitev. Pričakovano je, da se bo z namenom čim višjega dobička dodatno racionaliziralo poslovanje z nižanjem stroškov dela in manjšo dostopnostjo do storitev. Druga možnost je podražitev storitev, čemur smo bili večkrat priča v zadnjih letih. Ker gre za storitve, kot so poštna storitve, distribucija električne energije, železniški promet, bo višanje cen prizadelo večino prebivalstva.

Kot ugotavljajo člani interesne skupine, se je pri delu pogajalske skupine Ekonomsko-socialnega sveta pokazalo, da pri veliki večini navedenih spornih točk Vlada ni pripravljena posegati v predlog zakona, hkrati pa je tudi večkrat poudarila, da je predlog zakona že v zakonodajnem postopku in zato posledično nima več formalnih vzvodov za poseganje v zakonodajno besedilo. Hkrati so člani interesne skupine spomnili, da so bile zadnje spremembe na seji matičnega Odbora Državnega zbora za finance sprejete brez pravočasnega povabila zainteresirane javnosti, pa tudi brez sodelovanja opozicijskih parlamentarnih strank, ki so sejo zapustile.

Predlog zakona o nacionalnem demografskem skladu naj bi bil naravnan izrazito dolgoročno, saj naj bi bili njegovi učinki raztegnjeni skozi več deset let, hkrati pa bi zadeval praktično vse prebivalce Slovenije, ki so ali bodo upravičenci do pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Zakon, ki naj bi radikalno posegel v upravljanje državnega premoženja in učinkovito naslovil problematiko srednje in dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema, bi moral biti pripravljen ob temeljitih analizah in močnih strokovnih podlagah (ki v konkretnem primeru manjkajo), hkrati pa bi moral biti sprejet v širokem družbenem konsenzu, ki bi predstavljal tudi temelj za obnovitev medgeneracijske pogodbe, hkrati z dolgoročno vizijo razvoja sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Kot menijo člani Interesne skupine delojemalcev, vse to omenjenemu predlogu zakonu manjka, hkrati pa zagotavlja popoln nadzor politike nad premoženjem, vrsto dobro plačanih vplivnih položajev, možnost privatizacije državnega premoženja – kar ga je še ostalo –, prelivanje sredstev v proračun namesto v razvoj in poseg v privatna sredstva zavarovancev.

Člani interesne skupine delojemalcev menijo, da v tem trenutku ni popolnoma nikakršnega razloga, da bi se tako pomemben zakon sprejemalo na hitro, brez vključevanja socialnih partnerjev in drugih deležnikov ter javnosti. Po njihovem je takšen način priprave zakonodaje neodgovoren in škodljiv tako za uveljavljene standarde socialnega dialoga v Republiki Sloveniji kot tudi predvsem za bodoče upravičence do pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, saj spodjeda medgeneracijsko solidarnost. Razmisliti bi veljalo o drugačnem načinu pristopa k pripravi zakona in uporabi razpoložljivih možnosti, vključno z uporabo naknadnega zakonodajnega referendumu.

* * *

Za poročevalko je bila določena vodja interesne skupine Lidija Jerkič.

Vodja interesne skupine
Lidija Jerkič, l.r.

